vak. Dr Mac Cartney heeft na rijp beraad echter voor deze benoeming meenen te moeten bedanken, daar hij beter geschikt is voor den katheder in de homeletiek, die a.s. zomer openkomt. Toen heeft het Curatorium benoemd Dr Machen, professor in N. T. Grieksch, met Mac Cartney, den zwaarst geharnasten strijder in het Presbyteriaansche kamp. De strijd ontbrandde op de laatste synode, daar deze zulk een benoeming moet goedkeuren.

Het voorpostengevecht had reeds plaats te Princeton kort na de synode te Grand Rapids. De studenten aan het seminarie — niet te verwarren met de universiteit, die geheel geliberaliseerd is en die geheel los naast het seminarie staat — dienden bij de faculteit het verzoek in om voor hun adviseur Dr Machen (spr. uit: Meesjen) te hebben in plaats van Dr Erdman. Dit verzoek viel in geen goede aarde bij Dr Erdman, President Stephens en de minderheid der faculteit. Deze heeren verklaren wel orthodox te zijn, doch meenen, dat er niet te veel bressen geschoten moeten worden in den liberalen muur en dat er niet te veel valsche practijken aan het licht moeten gebracht worden van valsche broeders. Dr. Stephens is zelfs van oordeel, dat er te Princeton ook liberale professoren moesten zijn, daar z.i. het liberale gedeelte der Kerk ook recht op vertegenwoordiging heeft. Zoo zijn er in dit land honderden beste mannen, die moeu weer spelen met de vijanden of liever — door de vijanden van 't geloof zich laten verschalken en bedotten, want het is hier evenals in Europa, de tactiek van de modernen om op verborgen wijze — langs lijnen van geleidelijkheid — de school en de kerk om te zetten.

Op de fundamentalistische synode van Grand Rapids volgde noodwendig reactie. De modernen en de ethischen met de gematigde orthodoxen in de achterhoede hadden een circulaire rond gezonden, om de kerken te waarschuwen voor het „drijven" van zulke figuren als Machen en Mac Cartney. Men moest meer broederlijk en verdraagzaam zijn! Het optreden van de radicale fundamentalisten zou noodwendig op scheuring uitloopen! En scheuring zou allerlei rechtsgedingen en familie-twisten na zich sleepen en het gezag der kerk en den broederzin ondermijnen! Wat natuurlijk niet in de circulaire stond was dit: Als de orthodoxen het winnen, dan moeten wij, liberalen en ethischen, de kerk uit en dan worden we naakt aan den dijk gezet! En hoeveel we ook van de kerk houden, we hebben het er toch niet voor over eigen kerken te bouwen; dat laten we over aan de dappere orthodoxe broeders! Hoe geestverwant zijn toch de liberalen van over de geheele wereld. De Nederlandsche liberalen, die geen cent over hadden voor een eigen school en kerk, doch graag uit de staatsruif eten, lijken als twee druppels water op de Amerikaansche liberalen, die bijna alle staatsuniversiteiten hebben ingepalmd en ook nog graag de kerk der vaderen in hun macht willen zien te krijgen.

De volgende synode stond, dank zij de circulaire, in het teeken der „gematigdheid". Ofschoon de fundamentalisten in de meerderheid waren, toch werd geen volbloed fundamentalist tot voorzitter gekozen. De strijd liep tenslotte tusschen twee fundamentalisten, een rasechte, van de antithese, van het militante type; en — een gematigde, Dr Erdman. De laatste zag zich — o, schande! — verkozen met behulp van liberalen en ethischen.

Toen de benoeming van Machen ter sprake kwam, brak de kanonnade los. De liberalen konden het vechten overlaten aan de „gematigden". President Stephens protesteerde tegen de benoeming op grond van het gebrek aan verdraagzaamheid en broederzin bij Dr Machen. Ten slotte werd de kwestie van benoeming getafeld tot een volgend jaar en een motie aangenomen om een commissie aan te wijzen, die een onderzoek zou instellen naar de toestanden te Princeton en naar de „temperamentvolle eigenaardigheden" van den benoemde. Deze commissie is natuurlijk ook „gematigd", evenals de synode en haar voorzitter.

In haar „gematigdheid" heeft de commissie juist haar onderzoek ingesteld, toen de tweede conferentie van fundamentalistische studenten te St. Louis zou gehouden worden, waar waarschijnlijk Dr Machen zou spreken of althans tegenwoordig zijn. Hoe gematigd zijn toch de gematigden en hoe liberaal de liberalen! Voor hen is de geheele wereld, want zij zijn liberaal! Voor ons nauwelijks het hol van onzen voet.

De commissie is natuurlijk niet klaar gekomen en zal nu in Februari eens poolshoogte nemen, of de „preciesen" al wat bedaard zijn. Het lijkt er echter op, alsof de „gematigdheid" er niet veel garen bij spinnen zal. Het kon wel eens zoo ver komen, dat de gematigde professoren met hun gematigden president het hazenpad moeten kiezen. Want de faculteiten en de studenten en het curatorium staan in overgroote meerderheid aan de zijde van de antithesemannen: Mac Cartney en Machen. Laat ons hopen, dat van Princeton de victorie begint, niet alleen over de gematigde fundamentalisten, doch ook over de ongematigde en brutaal-valsche modernen, die alles willen opslokken.

Ja, brutaal wordt het Amerikaansche liberalisme! De dagen van de tamme Brave Hendrikken zijn voorbij. Hun kinderen, de wilde Hendrikken, zijn nu begonnen te regeeren. In het October-nummer van de „Survey" — een radicaal sociologisch semi-wetenschappelijk tijdschrift — stond een aanvangsartikel, waarin een geheim ontsluierd ward. Na den oorlog waren de lezers zat geworden van den braven-Hendrikken-toon van verschillende maandschriften. En als een gevolg ging het aantal lezers schrikbarend achteruit. Toen hebben de uitgevers één voor één hun beste redacteurs met hun ouderwetsche (ofschoon humanistische) moraal overboord geworpen en een stel jonge stuurlui aangesteld, die hard schetteren, doch niet weten, waar ze heen willen, althans niet positief, want negatief zijn ze van het kompas van het ongeloof voorzien: ze drijven den spot met de drie-eenheid, de bloedtheologie, de schepping, het huwelijk, het ouderwetsche Christendom, in één woord: ze ondermijnen de fondamenten van godsdienst en zedelijkheid. De laatste poging van deze „looze guiten" is de oprichting van een tijdschriftje voor studenten: „De nieuwe student".

Geen wonder, dat er alarm geblazen werd op de tweede „conferentie van evangelische studenten", zoo pas gehouden te St. Louis, Missouri. Volgens de rapporten groeit de beweging gestadig. Men zal nu ook een maandschrift van acht bladzijden uitgeven. („The Evangelical Student") en een algemeen rondreizend secretaris aanstellen, indien de financiën het toelaten. Daartoe heeft men vierderlei lidmaatschap ingesteld: het gewone voor de studenten, het buitengewone voor alumni en professoren, het ondersteunende voor hen, die van vijf tot vijftig dollar willen betalen, en het levenslange voor hen, die honderd of meer dan honderd in eens willen storten.

Volgens Prof. Dr C. Bouma, lid van het adviseerend comité en afgevaardigde van Calvin College en Calvin Seminary, voor deze tweede conferentie, is er goede hoop, dat de leiding in handen zal blijven van de gezondste elementen, en dat de Calvinisten met hun „Pro Rege" op alle terrein des levens een beslissende stem zullen hebben, indien ze slechts tactvol te werk gegaan. De beweging, aangevangen door studenten van seminaries en bijbelscholen, begint nu ook opgang te maken onder de studenten van de „colleges" en universiteiten. Men begint te gevoelen, dat niet alleen de theologie, doch ook de philosophie moet gered worden. Dat Christus de „hoeksteen moet worden van al ons denken".

De studenten van Calvin College, die naar de meeting geweest zijn, kwamen met geestdriftige verslagen thuis. Al konden ze het niet verhelen, dat het niet alles goud was, wat er blonk en al vonden ze sommige zaken vreemd en onstichtelijk — b.v. sentence prayer, d.i. gebed van één of twee zinnen door verschillende personen in de vergadering, stil gebed en Amen-geroep — toch geloofden ze, dat er kracht van de beweging kon uitgaan. Ook hier hopen we, dat alles zich ten beste zal keeren. (Een Calvinist uit Nederland wordt wel eens wat ongeduldig in het land der fundamentalisten!)

HEPP.

PERS-SCHOUW.

Het blijven van ds Brussaard.

Ten vervolge op wat ik verleden week citeerde uit de kerkelijke pers over de verklaring van ds Brussaard, dat hij zich zonder voorbehoud kon voegen naar de beslissing der Asser synode, en het daaruit vloeiend besluit, dat hij voor de Geref. kerken behouden bleef, citeeren we nog enkele bladen.

In de „Leeuwarder Kerkb." zegt, als ik me niet vergis, dr W. A. v. Es:

> Er worden van de zijde van hen, die van ons gingen, heel wat beschuldigingen ingebracht, die geen grond hebben. Zij worden wel weersproken. Maar telkens duiken zij met nieuwe kracht op. Het is wel eens om er wanhopig bij te worden. Nu heeft men echter in de behandeling van de zaak-Brussaard een feit, waarop men kan wijzen. Het is te hopen dat nu de oogen van velen, die zich bezwaard noemen, zullen opengaan, en nu dit feit hen zal doen erkennen, dat heusch onze kerken, ook op de Synode van Assen niet zoo zwart zijn, als men wel eens wil dat men gelooven zou.

Ds Nomes herinnert in „Ger. Kb. v. Delfshaven" aan de beantwoording van de bezwaren van ds Brussaard door prof. Ridderbos (zie brochure „Bezwaar en Antwoord"). Dan gaat hij voort:

> Veel van wat men gedurig hoort opmerken, komt hier ter sprake en wordt op afdoende wijze weerlegd.
>
> Dit is wel tegengesproken en vooral de pers der bezwaarden rekende het antwoord van Prof. Ridderbos alleszins onvoldoende. Doch het eigenaardige is, dat Ds Brussaard, van wien de bezwaarde broeders zelf getuigen, dat hij geenszins de minste was onder hen, door het antwoord en de toelichting, die van Synode-wege hem gegeven zijn, zich dermate bevredigd zag, dat hij zich „zonder voorbehoud kan voegen naar de beslissing der Synode inzake de bekende bijzonderheden inzake Gen. 2 en 3 genomen."

Inderdaad; er waren er velen, die zonder vorm van proces wijzer wilden zijn dan al de theologen van de Geref. kerken, voorzoover zij in Assen bijeen waren. Voorzoover dit sommigen imponeerde sta thans het feit, dat heel wat bezwaarden ook wijzer willen zijn dan ds Brussaard, die toch tegen hen niet „bevooroordeeld" was in contradictoiren zin. Ds Nomes zegt nog, blij te zijn, ook

> omdat blijkt, dat wat de Synode besliste en door haar argumenteering duidelijk maakte, inderdaad in staat bleek bezwaarden van hun bezwaren, waardoor zij tot scheuring zouden dreigen te vallen, te ontlasten.
>
> Dit laatste is zeker geen kleine zaak en geeft den bezwaarden broeders en zusters wel te denken. Want indien een man als Ds Brussaard, wel onderlegd en ernstig bezwaard, na samenspreking en rustige overweging, zich zonder voorbehoud kan voegen naar de Synode-beslissing, dan blijft er toch weinig over van de beschuldiging, dat al wat de Synode gesproken heeft in deze, niet steekhoudend is.

Over den door ds Buskes gegeven kommentaar zegt ds Nomes:

> Daar zit in de verklaring van Ds Brussaard een veroordeeling van de handelwijze dergenen, die een nieuw kerkverband organiseerden.
>
> Dat blijkt duidelijk uit het artikel van Ds Buskes. Want deze schrijft: Dat „de leiders van de synodale groep heel goed weten, dat Ds Brussaard in den grond der zaak veel verder van Assen afstaat dan Ds v. d. Brink en Ds van Duin". Verder wordt gezegd: „dat het besluit van de classis Haarlem t.o.v. Ds Brussaard, gezien in verband met haar vroegere besluiten t.o.v. Ds v. d. Brink en i.z. Ds van Duin, niet eerlijk genoemd kan worden".

Nu valt tweeërlei conclusie te trekken met betrekking tot de te Haarlem gevallen beslissing: of Ds Brussaard is niet oprecht geweest in zijn verklaring en dan heeft de classe hem, ofschoon zijn bezwaren niet werkelijk weggevallen zijn, gehandhaafd. Of Ds Brussaard was wèl eerlijk, dus heeft de classe

---

des schrijvers dood; een treffend blijk van zijne ongebroken levenskracht. Een overzicht van den rijken inhoud te geven past niet in het bestek dezer schetsen. Ik bepaal mij daarom tot de aanhaling van het oordeel van Dr Sepp: „De schatten van kennis in dit werk neergelegd zijn bijna niet te overzien. Het boek is een monumentum aere perennius[2]) van den grooten Utrechtschen godgeleerde". Als steeds in de werken van Voetius, worden de vraagstukken met de grootst mogelijke grondigheid, uitvoerig behandeld. Eén voorbeeld: in het hoofdstuk over de personen, die de kerk vormen, komt ook de positie der vrouw ter sprake. Vierendertig bladzijden zijn daaraan gewijd; en hierbij luidt de eerste vraag: of de vrouwen menschen zijn? De schrijver acht deze wel te behooren tot de vragen, die naar het apostolisch woord, dwaas en zonder leering zijn, maar toch somt hij verschillende argumenten op, voor hare bevestigende beantwoording. Dan komt de vraag, of de vrouw eigenlijk een afwijking der natuur is, een misvorming of monstrum, zooals Aristoteles en Thomas van Aquinae hadden ondersteld. Voetius is hoffelijk genoeg om deze meening monsterachtig te noemen, maar wijdt toch nog twee bladzijden aan hare weerlegging. En zoo gaat het voort. Hij handelt over de schepping der vrouw, erkent hare minderheid tegenover den man, doch ontzegt den echtgenoot het recht om zijne wederhelft te slaan of te dooden. Hij is van oordeel, dat de studie zeer zeker passend is voor de vrouw. Zij is meer religieus aangelegd en minder geneigd tot ketterij dan de man. De toegang tot alle kerkelijke handelingen staat voor haar open, maar zij behoort in de gemeente te zwijgen en heeft alzoo geen deel aan eenig regeeramht, en dus ook geen stem naast den man. Bij de behandeling van al deze punten verwijst de auteur herhaaldelijk naar andere plaatsen in zijne werken, waarin het een of ander uitvoeriger is uiteengezet. Wel mocht Dr Kuyper schrijven: „Voetius stond er op, dat de theologen, die hij vormde, slagvaardig en van alle markten thuis zouden zijn. Hij begreep uitnemend, dat de Protestantsche Theologie, die in vrij onderzoek hare kracht zocht, op den duur het veld niet zou kunnen behouden, tenzij haar beoefenaren uitblonken door edelen zin, rijke ontwikkeling en alzijdige geleerdheid". Kuyper wees er echter ook op, „dat de godvruchtige ontwikkeling van zijne kweekelingen hem na aan het hart lag". „Voetius" — zoo schreef hij — „stelde innerlijke godsvrucht en godzaligheid in den wandel voor elk theoloog steeds als eerste vereischte, en begreep, dat de academische vorming hieraan niet in den weg mocht staan, maar deze moest bevorderen". Met de bedoeling zijnen discipelen een handboek te geven voor hun godsdienstig en zedelijk leven, gaf hij in 1664 een boek van bijna 900 klein octavo bladzijden uit, onder den titel: Ta Askeetika Sive Exercitia Pietatis. Dit is een zeer eigenaardig werk, in geheel schoolschen vorm, weshalve de schrijver in de voorrede er voor waarschuwt het in het Hollandsch te vertalen, daar de wijze van voordragen voor niet wetenschappelijk gevormden ongeschikt was. Ook dit boek bevat een schat van waardevolle gegevens met betrekking tot de praktijk der godzaligheid.

Met een enkel woord wil ik er hier nog op wijzen, dat Voetius op het standpunt stond, dat de Kerk geen gezag had over de academie. Toen in 1637 de te Utrecht samengekomen classicale vergadering van Rhenen en Wijk-bij-Duurstede stappen wilde doen om gedaan te krijgen, dat de kerken zeggenschap zouden hebben bij de benoeming der theologische professoren, en dat de geschriften van deze aan de kerkelijke censuur zouden worden onderworpen, heeft de academische Senaat, waarin Voetius toen assessor was, er bij de Vroedschap met kracht op aangedrongen, dat zij de classis zou weerhouden van het doorzenden der voorstellen naar de Provinciale Synode. De classis zwichtte en zette de zaak niet door. Voetius sprak van deze plannen als van een raadslag van Diotrephes! Dat hij natuurlijk aan de Kerk het recht ontzegde tot Universiteitsstichting is door Dr Kuyper aangetoond in zijn „Strikt genomen".

JOH. C. BREEN

[2]) Een monument, duurzamer dan metaal.